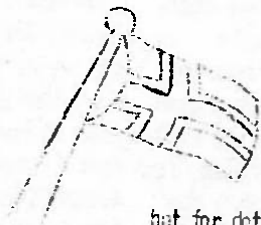

FRITT LAND

Nr. 7 - 2. arg.

SOSIAL SIKKERHET.

Den berømte engelske sosialøkonom Sir William Beveridge, som for et par år siden vakte oppmerksomhet over hele verden med sine sosiale forsøgsplaner, har i høst utgitt et nytt verk som synes å skulle vekke ennå større oppmerksomhet. Boken er en rapport og framlegger som diskusjonsgrunnlag forslag til arbeid og økonomi i verden etter krigen, et nytt alternativ til de to det idag stridos om: kapitalisme eller sosialisme i produksjonslivet.

Beveridge mener det stort sett er likegyldig hvem som eier produksjonsmidlene, hvis samfundet bare alltid kan avta de produserte varer, altså at etterforselen blir gjort like stor som den totale produksjonskapasitet representert ved de rådende priser. Før attanspørselen det rette omfang, hevder han at industrien kommer til å følge med enten den er på private eller statens hender. Han regner med at noen utvidelse av statsdriften er nødvendig for å få en viss kontroll over omfanget og fordelingen av pengeplasseringen og han mener at truslen om intensere sosialisering bør holdes i bakhånden mot monopoler, som søker å begrense produksjonen i egen interesse, eller mot ineffektiv industri. Det må Beveridge ser fram til er ikke bare full beskjeftigelse, men full beskjeftigelse i et fritt samfunn. Omfattende nasjonalisering av industrien vil valde store vanskeligheter, føre med seg et overarbeidet og derfor ineffektivt administrasjonsapparat, føre til byråkratiske og trangstiltak som lite stemmer med frihetens begrep. (F.eks. stadige omflytninger av store arbeidsmasser for å holde dem i arbeid.)

Stabilitet i det økonomiske livet må være ønsket. Tekten i de private pengeplasseringer må holdes jevn. Kan ikke pengemidlene holde, holder ikke under statens kontroll, må systemet forandres, da det særlig er gjennom svingninger i den private pengeplassering at stabiliteten i det samlede pengeforbruk kan bli påvirket. En jevn øket utvidelse av forbruket må møtes av en tilsvarende økning av produksjonen.

Tre spørsmål melder seg til svar fremfor andre: 1) i hvilken grad vil det være mulig eller umulig å gjennomføre en politikk med sikte på full beskjeftigelse med bibehold av de gjensidige forhold som nå er rådende innen industrien, 2) om en slik politikk kan gjennomføres uten et en kostar på båten alle gamle meninger om "sundt" økonomisk liv, og 3) om politikken bør settes ut i livet av et enkelt land, selv om andre land ikke gjennomfører den samme politikk.

Beveridge setter ikke individets rett til "å eie produksjonsmidlene og mot lønninger ansette folk til å utnytte dem" øverst på listen over de uundværlige borgelige friheter, men han gjør seg heller ikke til talsmann for en sosialistisk doktrine etter den gjemse oppfatning av begrepet. Han er ivrigere etter å sikre staten kontroll over det hele samlede pengeforbruk enn etter å sosialisere industrien. Han mener nok at nasjonalisering av visse spesielle industrier kan være en effektiv del av en slik politikk, men ikke på noen måte et alternativ. Det essensielle ved beskjeftigelsespolitikken er å utpresse det samlede pengeutlegg og forbruk etter den samlede menneskekraft - men at dette må skje samtidig over hele verden og etter de samme linjer.

For statsfinansiære oppstiller han tre hovedregler: "Den første regel er at det samlede pengeforbruk i et samfunn må være stort nok til å sikre full beskjeftigelse. Dette er et kategorisk imperativ, som har forrett framfor alle andre regler eller synspunkter såant disse kommer i konflikt med det. Den annen regel - som er underordnet dette kategoriske imperativ - er at alt pengeforbruket må gjøres med henblikk på å gi færdig-

Onsdag, 17. januar 1945.

hat for det en kan kalle sosial trygghet for hele folket. Og den tredje, som igjen er underordnet de to første er at utlegget heller bør dekkes ved skatter enn ved lån. Om de to første hersker det stort sett enighet blant sosialøkonomene. Det her vært antatt at lån til såkalte produktive verdier var tillatelige, selv om det øket statsgjelden. Beveridges motvilje mot slik gjeld her da heller ikke sin årsak i finansielle grunner men i sosiale, idet opplåning øker den klasse mennesker som hever rønter uten å gjøre produktivt arbeid. Beveridge setter opp det balanserte budgett som ideal, som utelukkende underordner seg kravet om tilstrekkelig store utlegg. Han forsvarer beskatning som den beste inntektskilde ut fra både økonomisk og sosialt formål. En progressiv voksende beskatning vil uvilkarlig virke som en nytdeling og en utjevning av nettoinntektene. Dette mener han ikke bare er et gode i seg selv, det øker samtidig inntekten hos folket til forbruk, som det hindrer inntektstrømmen fra å flyte ujevnt, hva er den virkelige årsak til arbeidsløshet.

Den engelske regjering har ikke bundet seg til disse Beveridge's planer i den framlegte rapport, de står foreløbig for hans egen regning; men fra alle hold både konservative og radikale betones de som næsterlige, såvel fra tankens som framstillingsmæssige side. Rapporten om sosial sikkerhet er et banebrytende arbeid, som utmerker seg ved sitt klarsyn på administrative spørsmål og ønsker - og som derfor sikkert vil få sin store betydning når framtidens samfunnsordning skal drøftes.

KLAR FOR NORGE.

Til Göteborg kom første juledag med bat 300 tonn splintunne klær fra U.S.A. Det er 2/3 av resultatet av en innsamling foretatt av Røde Kors i U.S.A. til fordel for de krigsrammede i Skandinavia og Balticum. Representanten for Røde Kors i U.S.A. her meddelt, at klærne består av overalls, dressen, kjolen, undertøy o.s.v. berugnet for alle aldre. Alt kommer direkte fra fabrikkene i U.S.A. Det er det internasjonale Røde Kors som skal foreta utdelingen; reglene er ennå ikke fastsatt. Det er meningen at utdelingen skal finne sted etter krigen, men muligens blir noe sendt til Norge allerede før. Resten av partiet - 150 tonn - vil komme senere. Klærne blir lagret på forskjellige steder i Sverige, de fleste i Helsingborg.

DANSK KONVERSASJONSLEKSIKON 1910

Et dansk konversationsleksikon utgitt i 1910 skriver: En ulykke for Tyskerne er den omstændighed, at det ligger i deres nationalkarakter at overvurdere sig selv, betragte sig som staaende øverst blandt folkene i intelligens og dygtighed og et mene, at alt, hva der duer noget, nødvendigvis er udgaaet fra Tyskland; er der gjort en noget betydelig opdagelse eller opfindelse i et andet folk, vil tyskerne altid gerne godtgjøre, at den dog egentlig oprindelig er fremkommet i Tyskland, eller de vil bevise, at der er et stänk tysk blod i den pragtfulde fremmede opfinders ærer, o.s.v.

Saadanne naragtigheder bevirker imidlertid, at de i og for sig brave, godmodige og venlige tyskere faar et vist heng til at ville se andre nationer over hovedet og mene, at der er givet dem den særlige mission at germanisere den øvrige verden.

Tyskernes optræden virker da ogsaa i mange tilfælde stødende og usympatisk paa andre folkeslag, og i deres formentlige ophøielighed over andre folk kommer de ofte i kollision med de andre nationaliteter, der er repræsenterede ved grænserne, og som er komne ind under det

tyske rige ved erobringens ret. Disse uholdige sider er navnlig fremherskende hos Preusserne, og man maa paa ingen maade gøre tyskerne den uret, uden videre, at tilgive dem med disse.

Et annat træk der virker frastødende, er den ofte næsten slaviske underdanighed, hvormed de bøjer sig for de autokrater, der i virkeligheden væsentlig kun repræsenterer den raa magt, og den forjødelse af keiseren som "krigsherren", hans generaler og officerer helt ned, som kom op efter sejrene over Østrig og Frankrig, er lige frem modbydelig; vel har den tabt sig noget, i sær da underdanigheden af de stramme officerer kun blev nødt med utaaleligst hovmod, men desuagtet blev der med korte mellemrum reist monumenter og statuer af krigerske keisere og generaler, selv i de mindste købstæder, og endnu stadig spiller officererne en hovedrolle i landet.

DIREKTIVER TIL NORDMENN.

Vi fortsætter med å gjengi avsnitt av et flyblad fra den norske overkommando:

Til de forskjellige yrkesgrupper:

Arbeidere. Beskytt ditt arbeidssted hvis tyskerne angriper det. Hjelp landsmenn hvis de av militære grunner må sette din fabrikk eller ditt verksted ut av drift. Vår førstemann til å følge parolen hvis norske eller allierte myndigheter eller Hjemmefrontledelsen oppfordrer til streik.

Fornæringsfolk. Gjør så meget som mulig av lagret på et sikkert sted for å forhindre at det faller i tyskernes hender. Gjør det dere kan for å hjelpe sivilfolket med hemmelig fordeling av forsyninger.

Offentlige tjenestemenn. Vår beredt til å utføre alle ordre som blir gitt av norske eller allierte myndigheter eller den norske Hjemmefrontledelsen.

Bønder. Gjør alle forsyninger og hold dem i reserve for den norske befolkningens in vel i mot landsmenn, norske og allierte soldater som trenger deres hjelp. Husk at frigjøringen vil skape et øyeblikkelig forsyningsproblem som bare kan løses gjennom fullt samarbeid og godvilje fra bøndernes side.

Husmødre. Vår gjestfri mot alle som kjemper mot tyskerne. Skjul dem og gi dem mat. Hvis det er mulig så begynn forberedelsene med en gang. Gjør litt holdbar bær hvis det på noen måte er mulig.

Sjøfolk. Hjelp til med å beskytte båtene slik at de ikke blir senket av tyskerne. Hvis det er fare for beslagleggelse, så må ventiler åpnes og viktige deler fjernes fra maskinene.

Ungdommen. Slutt dere til hjemmefrontens rekker hvis dere blir bodd om det. Vår klar til å dele ut flyblad, gjøresambandstjeneste og yte bistand til norske og allierte tropper. Kjenner du omgaven godt nok til å kunne være veiviser? Pakk en ryggsekk med litt klær og mat slik at du kan være klar i løpet av kort tid.

NYHETENE TIRSDAG.

Norge. Forsvarets overkommando melder nå at norske styrker i Finnmark har rykket videre innover fra Anarområdet som russerne hadde befrikk og holder stillinger S for Porsangerfjord. De er kommet i kontakt med fienden. De første politiafdelinger er kommet til Finnmark. De norske styrkers framrykning i Øst-Finnmark skjedd på bred front således at hele området er ryddet opp: Foruten Varangerhalvøya, Tanaelv og Tanaelfjord og Nordkyn, Laksefjord og Porsangerfjord. Den viktigste flyplass Barda Innerst i Porsangerfjord er besatt. Den er ved siden av Kirkenes den viktigste flyplass i Nord-Norge. Fra disse flyplasser var det konvojene ble angrepet. Det er et ulendt og vanskelig terreng de norske tropper rykker gjennom. De har passert to fjelloverganger, en fra Tana til Laksefjord og derfra til Porsangerfjord. De frigjorte områder i Finnmark er 22.500 kv. km., og de hadde før krigen 28.000 innbyggere. Det viser seg at størparten av befolkningen har kommet seg unna tvangsevakueringen; det er 20-25.000 mennesker tilbake. Operasjonene ledes av oberst A. J. Dahl. Overføringen av norske politistyrker fortsetter.

Østfronten. Den russiske offensiv fortsetter for full fart. Søndag satte tyskerne over elva Niida på en 60 km bred front og avskær jernbanen mellom Kielce og Krakau. Tyskerne førte søndag fram to nye divisjoner, men de ble slått tilbake med store tap. Mandag ble det viktige jernbaneknutepunkt Kielce og 400 andre steder tatt. Russene står nå 80 km fra den tyske grense. Marskalk Konjev har utvidet sin offensiv på høyre fløy, og på vestfløyen er styrkene nå

30 km fra Krakau. I en dagsordre fra Stalin meldes at den hviterussiske arme har åpnet en ny offensiv og er gått fram 60 km på 120 km bred front. News Chronicle's korrespondent skriver: På mindre en fem dager har russerne rykket fram 110 km og drevet en 60 km bred kile gjennom det tyske forsvar. Det er ingen tvil om at den tyske front er brutt, og tyskerne viser seg ute av stand til å motstå de russiske angrep. - De retretterende tyskere etterlater seg mengder av utstyr. Russene har tatt 260 tanks, 270 kanoner og tusener av lastebiler. Foran Konjevs styrker ligger Syd-Polens åpne sletter, et landskap som er ideelt for panserstyrker. Løngor V ligger industrimiljøene i Schlesia som er av uuttelig betydning for tyskerne, da de ikke kan nås av engelske og amerikanske bombefly. - I Tsjekkoslovakia inntok russerne søndag Lucence og rykket mandag videre fram 10 km fra byen. I Budapest er den vestlige jernbanestasjon tatt og mange andre bygninger. Det er ikke meldt om noen forsøk på å unnsette Budapest.

Vestfronten. Britiske styrker har åpnet et nytt angrep ved Liège, V for Geilankirchen. Montgomerys styrker står nå 7 km fra St. Vith. Løngor V har amerikanerne rykket over elva Salm og har tatt Salmchateau. Allierte patruljer er rykket inn i Houffalize, en nøkkelstilling i det tyske forsvar. Troppene møtte praktisk talt ingen motstand mellom Houffalize og St. Vith. Det grensen av Luxembourg er de to byer Wolfss og Neunig på tysk jord inntatt. 7. arme har slått tilbake to motangrep i Hatten-området. Tyskerne har gjort store motangrep ved grensen mot Pfalz, hvor de har fått store forsterkninger.

Italia. Dyp sne og dårlig siktbarhet hindrer operasjonene.

Østen. På Luzon har amerikanerne tilbaketrukket fjerdparten av veien til Manila. Japanerne trekker seg framdeles tilbake. Lørdag meldes at amerikanske fly senket 25 skip i angrep utenfor Indo-Kina. Nagoya på Honshu, den største øy i Japan er bombet. Formosa er også angrepet av fly. Britiske styrker er 50 km NV for Mandalay og nærmer seg åsdrager rundt byen.

Hellas. Natt til mandag opphørte kampene i Hellas. Begeistrede menneskemasser hyldet general Scobie. Scobie har konferert med den greske regjering og har foreslått at britiske myndigheter skulle peke ut de fanger som skulle utveksles med tilsvarende greske. I Underhuset ble Churchill mandag spurt hvordan man kunne forene Edens ønske om et demokratisk styre i Hellas med general Plastiras uttalelser. Churchill svarte at han ikke kunne være ansvarlig for de bemerkninger den greske statsminister kom med fra dag til dag, men han hadde all grunn til å tro at den nåværende greske regjering var meget demokratisk.

England. Churchill uttalte mandag i Underhuset at krigen vil fortsette inntil fienden overgir seg uten villkår. Etter min mening vil kravet om betingelsesløs motstand ikke forlenge krigen. Churchill fikk meget bifall da han uttalte at han var overbevist om at et hvert forsøk på å slutte en underhandlingsfred ville bli avvist av Underhuset. Han tilføyte: "Våre allierte ville heller ikke gå med på det."

Norge. Til Svensk Morgentidning telegraferes fra Storlien at et tog er styrtet utfor en bru som var sprengt ved Jørstad stasjon ved Snåsavennet. Mange vogner ble ødelagt, og 120 tyske soldater mistet livet.

Flyangrep. Natt til mandag angrep tunge britiske bombefly Leunaørkene (syntetisk olje) i Morsburg og et benseldepot i Krefeld. Berlin ble også angrepet. Søndag ble 235 tyske fly skutt ned, 180 av dem ble skutt ned da amerikanske fly angrep 7 jernbanebruer over Rhinen. Britiske fly angrep jernbanestater i Saarbrücken, tomtene var fullpakket med vogner. Tirsdag var tunge amerikanske bombefly igjen over Tyskland. Tyske oljelagre og sambandsentra for tilførsler til øst- og vestfronten ble angrepet. Britiske bombefly fra Italia og tusenvis av fly fra vest angrep mandag skiftetoner i Freiburg, Augsburg og Ingolstadt. Fly fra Italia angrep nå i Wienområdet, britiske fly oljelegg ved Bochum. Etter Luftkreffes store tap søndag var det praktisk talt ingen motstand.

Danmark. Danske patrioter foretok 2. januar et vellykket kupp mot statsfengslet i Horsens og befrikk 15 politiske fanger. Kuppet ble foretatt av patrioter i luftvernets uniformer og de benyttet seg av brandstiger. Bient de befrikk var den skipper som i sin tid seilte Christnes liljeller over Sundet da han flyktet til Sverige.